

DOI: 10.31388/2519-884X-2023-49-135-147

УДК [332.1:330.322](477.7)

Болтянська Л. О., к.е.н., доцент

Таврійський державний агротехнологічний університет

імені Дмитра Моторного

larysa.boltianska@tsatu.edu.ua

ORCID: 0000-0002-6314-4429

Тебенко В. М., к.е.н., доцент

Таврійський державний агротехнологічний університет

імені Дмитра Моторного

vita.tebenko@tsatu.edu.ua

ORCID: 0000-0002-0459-2555

ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ПІВДЕННОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ

***Анотація.** Надана оцінка інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств України та Південного регіону. Обґрунтовані важливі аспекти зміцнення інвестиційно-інноваційного потенціалу країни, розкриті важелі даного потенціалу на макро- та мікрорівнях. Визначені основні складові інвестиційно-інноваційного потенціалу підприємства, зокрема наявні ресурси, можливості, здатність залучати інвестиції та стратегічне управління, що ґрунтується на аналізі потенціалу використання ресурсів. Обґрунтовані фактори, що мають вплив на прийняття стратегічних рішень щодо ведення інвестиційної та інноваційної діяльності на підприємстві. Здійснена оцінка динаміки обсягу капітальних інвестицій в Україні та Південному регіоні, проаналізована частка освоєння інвестиційних ресурсів підприємствами регіону. За результатами надані обґрунтовані висновки та встановлені чинники, що мають вплив на інвестиційну активність суб'єктів господарювання.*

***Ключові слова:** інвестиційно-інноваційний потенціал, інвестиційна діяльність, інноваційна діяльність, капітальні інвестиції, рівень інвестиційних вкладень в розрахунку на одну особу населення, інвестиційна активність.*

JEL code classification: E 22

Постановка проблеми. В сучасних умовах центром економічної діяльності країни виступає підприємство. Відомо, що основною метою функціонування сучасних підприємств є досягнення певного економічного та соціального ефектів. Разом з тим, ринок вимагає від підприємств забезпечення відповідного рівня конкурентоспроможності, водночас, досягнення ефекту та результативності діяльності підприємств забезпечується за рахунок виробництва конкурентоспроможної продукції та надання високоякісних послуг. Це не можливо отримати без використання сучасних новітніх технологій, «ноу-хау», досягнень науково-технічного прогресу, що потребує від підприємств інвестицій. Отже, інвестиційно-інноваційна діяльність є найважливішою для подальшого розвитку підприємства.

Україна потребує активізації інноваційну та інвестиційну діяльність не тільки на рівні окремих суб'єктів господарювання, а також на рівні регіонів, що мають відмінні ознаки наукового та промислового потенціалів. Виявлення потенціалу інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств в окремих регіонах та ранжування даних територій за наявним потенціалом, дає можливість використовувати на загальнодержавному рівні певні механізми стратегії підвищення інноваційно-інвестиційного потенціалу та сприянню його подальшого розвитку за окремими регіонами. Тому, вивчення питання регіональних можливостей розширення інвестиційної діяльності на інноваційній основі має важливе практичне значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Оцінка інвестиційно-інноваційної діяльності підприємства, як окремого суб'єкта господарювання, та сукупності суб'єктів за окремими регіонами, має важливе значення в процесі стратегічного розвитку потенціалу регіону та

спроможності підприємства здійснювати свою діяльність відповідно до поставленого завдання. Одночасно, особливої актуальності набувають питання інвестиційно-інноваційного потенціалу окремого суб'єкта господарювання – підприємства, оскільки при формуванні його стратегії розвитку необхідна систематизація її основних складових. Інвестиційно-інноваційні процеси, які розгортаються в економіці України на сучасному етапі, дослідження проблем інвестиційно-інноваційної діяльності суб'єктів господарювання в умовах нестабільності економіки та покращення інвестиційного капіталу в економіку держави відображені в наукових дослідженнях багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців, зокрема: Г. Атамась, І. Грищенко, П. Гайдуцький, О. Балахонова, Л. Гітман, Я. Хонко, І. Кривов'язюк, О. Петренко, А. Діброва, Я. Базилюк, В. Беренс, Т. Гейко, М. Кісіль, А. Пересада, С. Харчук, Л. Дж. Гітман, М. Джонк, Radek Zdeněk, Jana Lososová та інші. Однак, беручи до уваги широкий спектр наукових досліджень та публікацій з визначеної тематики, дослідження проблем реалізації інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств в Україні в умовах економічної нестабільності потребують подальшого продовження.

Мета статті. Метою даного дослідження є надання оцінки інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств Південного регіону України, визначення факторів та умов, що мають вплив на результативність даної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Інвестиційно-інноваційний потенціал України і підприємств є ключовими факторами для розвитку національної економіки, зміцнення та підвищення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання. Важливість цього потенціалу розкривається як на макро- так і на мікрорівнях. Зокрема:

- інвестиції в інновації сприяють створенню нових технологій, продуктів та послуг, що стимулюють економічний розвиток і підвищення валового внутрішнього продукту (ВВП) в Україні;
- реалізація інноваційних проєктів уможливує створювати нові робочі місця, що зменшує рівень безробіття та покращує соціально-економічну ситуацію;
- інвестиції в інновації дозволяють підприємствам стати більш конкурентоспроможними на світовому ринку, що сприяє розвитку зовнішньої торгівлі;
- інвестиції в інновації можуть сприяти розвитку технологічної та транспортної інфраструктури, що покращує умови для бізнесу та зростання ефективності господарювання.

Важливість інвестиційно-інноваційного потенціалу суб'єктів мікрорівня розкривається через: інноваційний розвиток, підвищення продуктивності, залучення інвестицій, стабільність та успішність на ринку. Інвестиції дозволяють підприємству впроваджувати нові ідеї, технології та підходи, одночасно покращуючи їх інноваційний розвиток; інновації можуть призвести до вдосконалення виробничих процесів та підвищення продуктивності, що є ключовим фактором для успішності підприємства; у підприємств з високим інвестиційно-інноваційним потенціалом більше можливості щодо фінансування інвестиційних проєктів за рахунок власних ресурсів, а також значна вірогідність вдалого залучення зовнішніх джерел фінансування; завдяки інноваціям підприємство може стати більш стійкими до змін в економічному середовищі та збільшити свою привабливість для клієнтів і партнерів.

Отже, інвестиційно-інноваційний потенціал України та суб'єктів господарювання відіграє важливу роль у забезпеченні стійкого економічного розвитку, підвищенні конкурентоспроможності та забезпеченні стабільності національної економіки.

Інвестиційно-інноваційний потенціал підприємства - це сукупність ресурсів, можливостей та здібностей, які забезпечують його здатність до реалізації інноваційних проєктів і залучення інвестицій для досягнення стратегічних цілей та підвищення конкурентоспроможності. Це поняття включає в себе кілька ключових складових (рис.1).

Загалом, інвестиційно-інноваційний потенціал є джерелом для створення та зміцнення конкурентних переваг підприємства в умовах швидкого змінення зовнішнього середовища.

Інвестиційно-інноваційний потенціал та інвестиційно-інноваційна діяльність тісно пов'язані між собою і взаємодіють для досягнення стратегічних цілей підприємства.

Рис. 1. Складові інвестиційно-інноваційного потенціалу підприємства.

Джерело: розроблено автором

Інвестиційно-інноваційний потенціал розглядаємо як концепцію, яка включає в собі всі ресурси, можливості та здатність підприємства щодо реалізації інноваційних проєктів та залучення інвестицій для підтримки цих ініціатив.

Цей потенціал забезпечує готовність підприємства до реалізації стратегічних інновацій та його здатність адаптуватися до змін в економічному середовищі. В той же час, інвестиційно-інноваційна діяльність - це конкретні заходи та процеси, які підприємство здійснює для впровадження інновацій та реалізації свого інвестиційного потенціалу. Це може включати в себе внутрішні ініціативи, такі як дослідження і розробки, або зовнішні інвестиції від сторонніх інвесторів або фінансових установ. Взаємодія між цими поняттями виникає в тому, що інвестиційно-інноваційний потенціал підприємства створює базу для виконання конкретних заходів інвестиційно-інноваційної діяльності. Іншими словами, потенціал створює можливості, а діяльність - конкретні кроки для їх реалізації. Успішна інвестиційно-інноваційна діяльність допоможе підприємству використовувати свій потенціал для досягнення стабільності та конкурентоспроможності на ринку.

Згідно з законом «Про інвестиційну діяльність» інвестиції визначаються як сукупність усіх видів майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької діяльності, в результаті якої створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект [11]. В публікаціях вітчизняних науковців, що здійснюють дослідження даної тематики наведені результати критичного аналізу щодо визначення сутності поняття «інвестиційна діяльність підприємства». Дослідивши думку науковців, враховуючи переваги та недоліки ототожнення сутності даного визначення, запропонована наступна дефініція поняття «інвестиційної діяльності» - це комплекс цілеспрямованих дій фізичних і юридичних осіб, пов'язаних з рухом капіталу, який акумулюється у формі матеріальних і нематеріальних цінностей та спрямовуються в подальшому на розвиток підприємства з метою отримання прибутку чи соціального ефекту[3].

Головною метою інвестиційної діяльності є забезпечення фінансової стійкості, зростання капіталу та досягнення інших стратегічних цілей. Прийняття стратегічних та фінансових рішень на підприємстві стосовно ведення інвестиційної діяльності залежить від ряду факторів, зокрема:

1. Економічний клімат. Загальна економічна ситуація в країні або регіоні, рівень інфляції, стабільність валюти та економічні показники впливають на прибутковість та ризики інвестицій.

2. Стратегічні цілі та потреби підприємства в розвитку потребують впровадження нових технологій, розширення обсягу виробництва та поширення напрямків інвестування.

3. Стан Ринку. Потенційна місткість цільового ринку, рівень конкуренції та стабільність попиту на продукцію або послуги підприємства.

4. Стабільне фінансове становище. Наявність та доступність власних ресурсів, здатність залучати кредити, відсутність значних розмірів кредиторської заборгованості, забезпечення фінансових ресурсів.

5. Технологічний розвиток. Спроможність підприємства використовувати нові технології, які можуть забезпечити та підвищити рівень його конкурентоспроможності та результативності.

Для сучасних суб'єктів господарювання, що здійснюють інвестиційну діяльність пріоритетними є реальні інвестиції. Вони вирішують цілий комплекс економічних завдань суб'єктів господарювання, сприяють реформам, які відбуваються в економіці сучасних підприємств та їх реструктуризації [3]. Оцінка обсягу реальних (капітальних) інвестицій в Україні та, зокрема, в Південному регіоні наведена даними табл.1.

Таблиця 1.

Динаміка обсягу капітальних інвестицій в Україні та в Південному регіоні,

млн. грн.

	Роки				Зміна 2021р. у % до	
	2015	2019	2020	2021	2015р.	2019р.
Україна, всього	273116	623979	508217	528802	193,6	84,7
Південний регіон всього,	52795	127825	112238	116026	219,8	90,8
в т.ч. за областями:						
Дніпропетровська	25920	66951	58601	65470	252,6	97,8
Запорізька	7794	14877	15495	18271	234,4	122,8
Миколаївська	5990	12549	9505	8273	138,1	65,9
Одеська	9984	21080	21438	18854	188,8	89,4
Херсонська	3107	12368	7199	5158	166,0	41,7

Джерело: складено автором на підставі [12].

В продовж 2019-2021 рр. в Україні спостерігається нерівномірна динаміка освоєння капітальних інвестицій, подібна ситуація притаманна в областях Південного регіону. Проте, даний період, в Україні в цілому, виявився кращим за обсягами освоєння капітальних вкладень, порівняно з 2015 р. За цей час обсяг капітальних інвестицій, що були освоєні підприємствами збільшився більш ніж в 2,8 рази в 2019 р. та майже вдвічі в 2021 р. Тенденція за обсягами освоєння інвестицій підприємствами Південного регіону за позитивною динамікою краща ніж в цілому по країні. Зазначимо, що обсяг капітальних інвестицій в період до початку пандемії збільшився майже в 2,5 рази та протягом періоду 2019-2021 рр. залишався практично стабільним. Втім, наслідки пандемії COVID-19 мали своє негативне відображення не тільки в інвестиційній активності підприємств, а і за всіма

сферами економіки. В звітному році, порівняно з допандемічним періодом інвестиційна активність підприємств більшості областей регіону знизилась, особливо відчутно в Херсонській та Миколаївській областях (скорочення склало 58,3% та 33,1% відповідно, порівняно з 2019 р.). Винятком стала Запорізька область, підприємства якої нарощували інвестиційну активність та навіть в 2021 р. збільшили обсяги освоєних інвестицій на 3394 млн. грн., що становило 22,8%.

Задля об'єктивної оцінки освоєння інвестиційних вкладень слід проаналізувати частку регіону в загальному обсязі інвестицій країни та інвестиційну активність кожної області в регіоні в цілому (рис.2, рис.3).

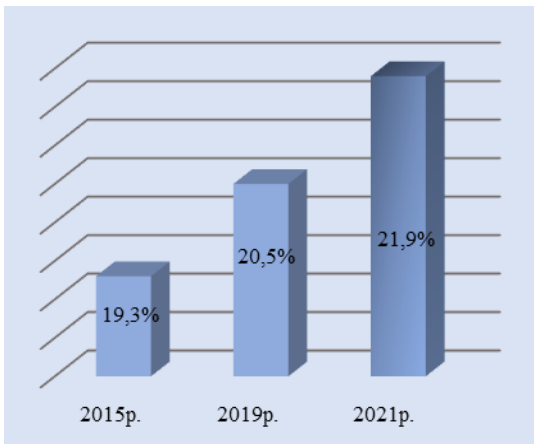

Рис. 2. Частка Південного регіону з загальному обсязі капітальних інвестицій України

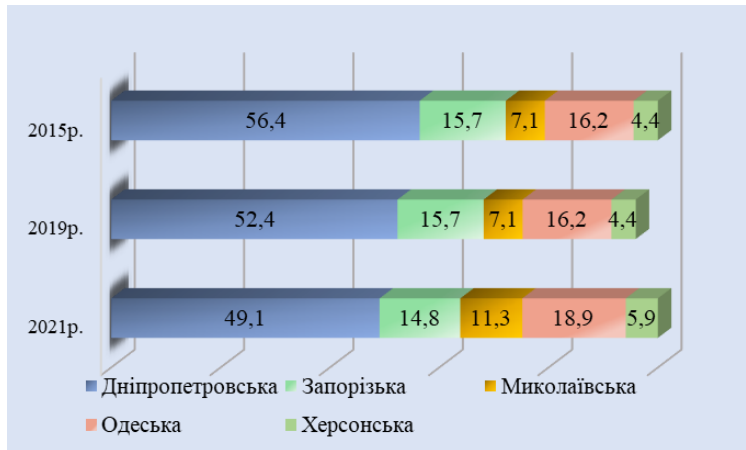

Рис. 3. Частка окремих областей в загальному обсязі капітальних інвестицій Південного регіону

Джерело: складено автором на підставі [12].

Зазначимо, що інвестиційна активність підприємств Південного регіону є достатньо високою (рис.2). Розмір освоєних реальних інвестицій підприємствами регіону займає 1/5 частину всього обсягу країни в цілому. При цьому, дана частка інвестицій в період до теперішнього часу має стабільну тенденцію зростання в період з 2015 року.

Аналізуючи структуру розміру капітальних інвестицій за областями регіону (рис.3), зазначимо, що половина з усіх освоєних реальних інвестицій припадає на підприємства Дніпропетровської області. Це, перш за все, пояснюється високою інвестиційною привабливістю області з наступних чинників: географічне положення в центральній частині України робить її стратегічно важливою для розвитку транспортної інфраструктури та логістики; область історично відома своїм промисловим потенціалом, зокрема в металургії, машинобудуванні та хімічній промисловості; має розвинену транспортну інфраструктуру, що полегшує переміщення товарів та забезпечує зручний доступ до ринків; велика кількість робочої сили; історично володіє значним енергетичним потенціалом через розташування гідроелектростанцій на річках.

Миколаївська та Запорізькі області займають майже однакові частки за обсягами капітальних вкладень, які спрямовують інвестиції в розвиток промисловості та сільського господарства. Крім того, наявність портової інфраструктури в Миколаївській області надає можливість розвивати інфраструктуру оптової та роздрібною торгівлі. Основна направленість використання інвестицій Херсонської області – розвинене сільське господарство.

Оцінку рівня розвитку інвестиційної активності областей регіону та ступеня залученості населення до інвестиційних процесів можна здійснити за допомогою розміру інвестиційних вкладень в розрахунку на одну особу населення певного регіону, або країни в цілому (рис.4).

Дані, що графічно наведені на рис.4 підтверджують висновки раніше викладених досліджень. Обсяг інвестицій в розрахунку на 1 особу населення в Дніпропетровській області значно перевищує аналогічний показник в цілому по Україні. Зазначимо, що ця тенденція спостерігається в продовж всього аналізованого періоду. Отже, високий розмір інвестиційних

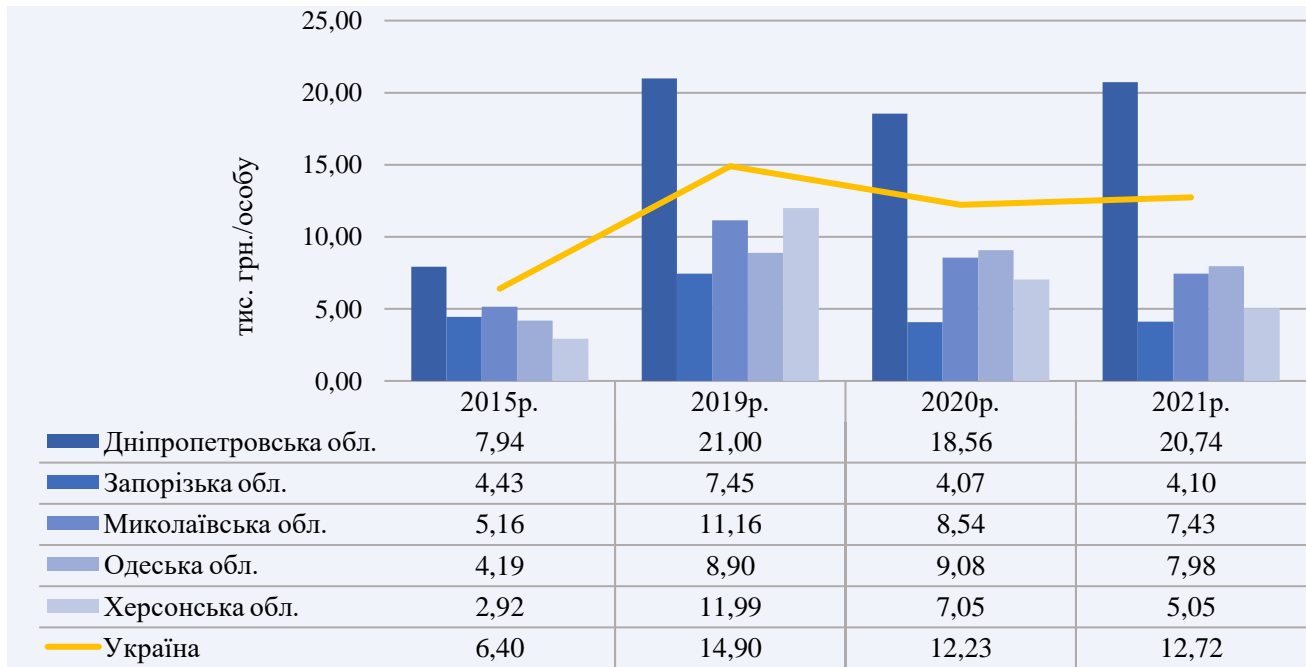

Рис.4. Динаміка інвестиційних вкладень в розрахунку на одну особу населення України та Південного регіону

Джерело: складено автором на підставі [12].

вкладень на одну особу, свідчити про активний економічний розвиток та високий рівень інвестиційної привабливості цієї області. Водночас, як за іншими областями рівень вкладень в розрахунку на одну особу нижчий за середній по Україні, що вказує на менший обсяг освоєних інвестицій та нерівномірний розподіл інвестицій між населенням областей регіону.

Значення показника капітальних інвестицій в Україні суттєво впливає на інвестиційну діяльність підприємств. Рівень реальних інвестицій визначає загальний клімат для інвестиційного процесу в регіоні. Його зростання створює позитивний інвестиційний клімат та підвищує зацікавленість до інвестування у суб'єктів господарювання, визначає доступність фінансування для підприємств. Збільшення обсягу капіталу в економіці може зробити фінансування більш доступним для підприємств, що сприятиме розширенню їхньої діяльності та впровадження нових проєктів. Позитивна тенденція щодо зростання обсягу інвестицій сприяє розвитку технологій в економіці, стає стимулом для впровадження інноваційних технологій в господарській діяльності та покращення інфраструктури.

Високий рівень капітальних вкладень має вагомий вплив на ринкову ситуацію, зокрема призводить до підвищення конкуренції між підприємствами в напрямку розробки ефективних та конкурентоспроможних стратегій ринку, впровадженню нових технологій, розширенню виробництва та входженню на нові ринки. Окрім того, позначався вплив обсягу інвестиційних вкладень на величину ставки при кредитуванні, при збільшенні пропозиції інвестиційних грантів спрощуються умови отримання кредитів та знижується відсоткова ставка, що виступає стимулюючим фактором кредитування для суб'єктів господарювання. Отже, загальний рівень капітальних вкладень в Україні може визначати умови

інвестиційного середовища та впливати на рішення підприємств щодо розвитку та впровадження нових проєктів.

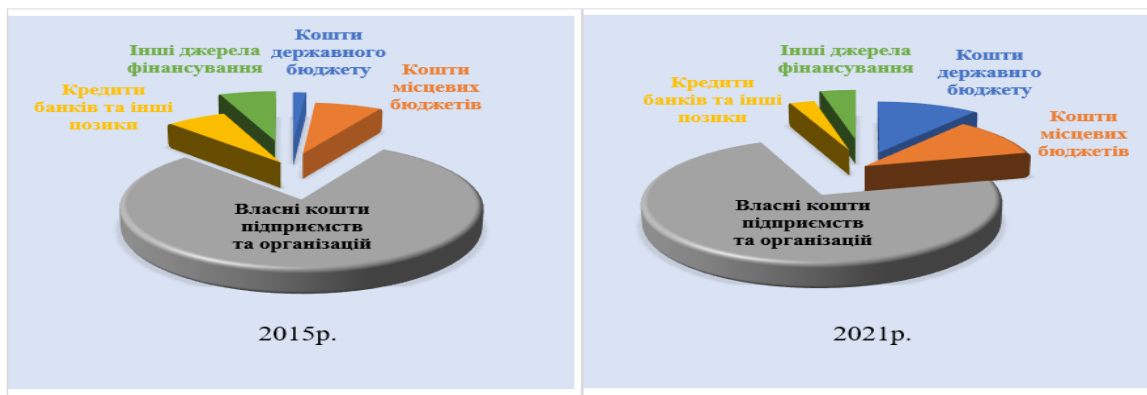
Рівень капітальних інвестицій в державі залежить від різних факторів, і це складний процес, що включає в собі різні економічні, соціальні, політичні та інші аспекти. Інвестиційна активність залежить від стабільності та надійності в економіці, що збільшує довіру у інвесторів.

Стабільна політична ситуація щодо розвитку інвестиційного клімату, прозорість та простота ведення бізнесу, а також ефективність адміністративних процесів, прийнятні податкові ставки та правила, розвинена інфраструктура, що робить бізнес-операції більш зручними та ефективними – ось основні фактори, що впливають на зростання інвестиційної активності.

Інвестиційна активність підприємств в значній мірі залежить від джерел фінансування інвестиційних проєктів та рішень. Надходження інвестицій у регіонах може здійснюватися з різноманітних джерел, включаючи державні, місцеві та приватні ресурси. Наведемо основні джерела фінансування для регіональних проєктів:

1. Державний бюджет - субсидії та гранти, отримання фінансової підтримки від центрального уряду для реалізації конкретних проєктів або розвитку інфраструктури.
2. Місцеві бюджети - місцеві податки та збори, регіональна влада здійснює фінансування проєктів за рахунок надходжень доходів до місцевого бюджету.
3. Міжнародні та регіональні фонди - фінансування з міжнародних організацій та регіональних фінансових установ, таких як Світовий банк, Європейський банк реконструкції та розвитку та інші.
4. Приватне інвестування - залучення інвестиції з приватного сектору, зокрема від місцевих підприємств, інвестиційних фондів та підприємців.
5. Міжнародна допомога та програми - проєкти міжнародної допомоги фінансуються за допомогою міжнародних програм та грантових ініціатив для розвитку певних сфер, таких як освіта, охорони здоров'я тощо.
6. Банківське фінансування - один із найпоширеніших способів фінансування.

Аналіз джерел фінансування капітальних інвестицій підприємств України та Південного регіону свідчить, що основним джерелом фінансування інвестиційно-інноваційної діяльності залишаються власні кошти підприємств та організацій (рис.5).

	2015р.	2021р.
Кошти державного бюджету,%	1,4	10,6
Кошти місцевих бюджетів,%	7,0	10,6
Власні кошти підприємств та організацій,%	79,6	72,6
Кредити банків та інші позики,%	6,2	2,6
Інші джерела фінансування (кошти населення на будівництво житла, кошти інвесторів-нерезидентів),%	5,9	3,7

Ак

Рис. 5. Структура капітальних інвестицій Південного регіону за джерелами фінансування

Джерело: складено автором на підставі [12].

За останні роки відбувся перерозподіл в складі та структурі джерел фінансування інвестиційних вкладень. Незмінним залишається перевага використання власних коштів підприємств як джерела фінансування інвестиційної та інноваційної діяльності. Проте, частка цього джерела зменшилась в продовж періоду 2015-2021 рр. на 7%. Державна політика в напрямку підвищення інвестиційної активності суб'єктів господарювання регіону надала можливість отримати фінансування з бюджету країни та освоїти капітальні інвестиції більш ніж на 10% загального обсягу (проти 1,4% в 2015 р.). Зазначимо, що в цей період також зросла частка фінансування за рахунок місцевих та обласних бюджетів, що стало можливим за рахунок політики фінансування децентралізації та перерозподілу фінансових надходжень на користь регіонів. Такий перерозподіл за частками джерел фінансування відбувся в наслідок зменшення залучення фінансування за рахунок банківського кредитування та інших джерел фінансування (кошти населення та інших інвесторів-нерезидентів). Неприятні умови банків при отриманні кредиту (високі відсоткові ставки, відсутність пільгових умов, тривалий процес оформлення тощо) призвели до зменшення звернень суб'єктів господарювання за фінансуванням своїх інвестиційних проєктів до банківських установ.

Зростання рівня інвестиційного попиту мало відображення в збільшенні обсягів освоєння капітальних інвестицій підприємствами Південного регіону (рис.6)

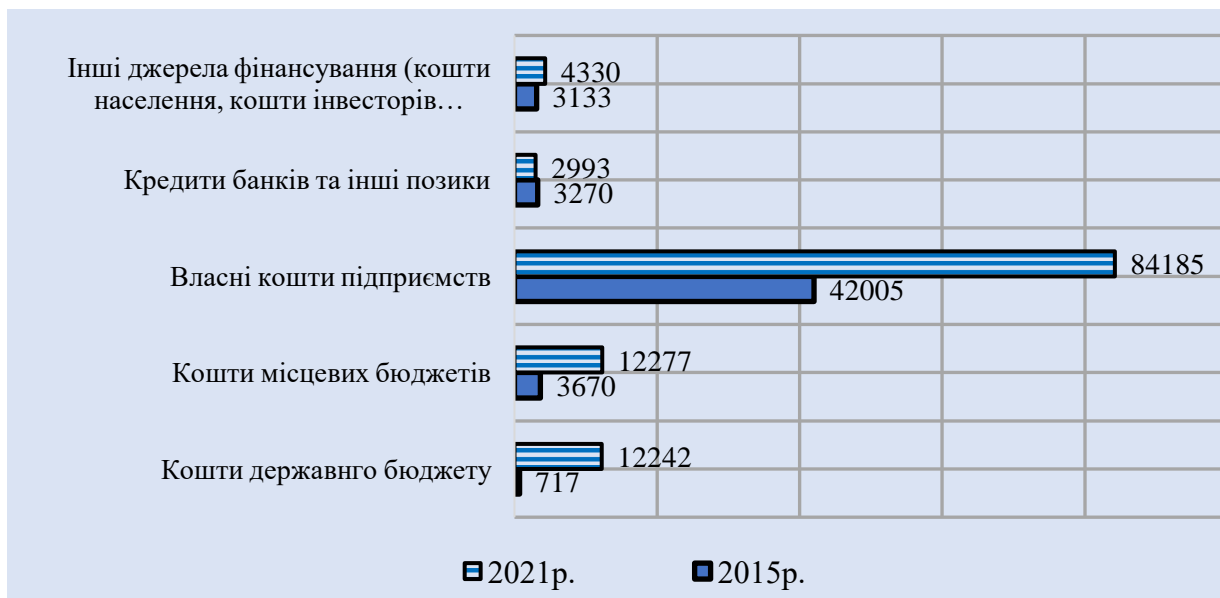

Рис. 6. Рівень освоєння капітальних інвестицій підприємств Південного регіону за джерелами інвестування

Джерело: складено автором на підставі [12].

За період 2015-2021 рр., незважаючи на «коронакризу», обсяг капітальних інвестицій, що були освоєні підприємствами Південного регіону збільшився на 63231 млн. грн. Впровадження інвестиційно-інноваційних задумів за рахунок власних коштів підприємств зросло на 42180 млн. грн., що становить 100,4%. З державного бюджету у 2021 р. було додатково профінансовано проєктів в 17 разів більше за показник 2015 р. та в 3,3 рази більше - з місцевих бюджетів. Це свідчить про достатньо позитивну тенденцію підвищення інвестиційної активності та підтримки держави в розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності суб'єктів господарювання.

Стійкість та ефективність регіональних проєктів можливо забезпечити через баланс між джерелами фінансування. Правильно обрана комбінація джерел уможливує забезпечення достатніх ресурсів для розвитку та підтримки економічного зростання в регіоні.

На сучасному етапі інноваційна діяльність на підприємствах має вплив на стратегії їх розвитку. Можна виокремити наступні напрями інноваційної діяльності:

1. Цифрова трансформація - впровадження цифрових технологій для оптимізації виробництва, підвищення ефективності бізнес-процесів та створення нових продуктів чи послуг за рахунок використання штучного інтелекту, аналіз даних, Інтернет речей тощо.

2. Дослідження та розробки для створення нових продуктів, технологій та рішень, особливо актуально в індустріях, де інновації мають стратегічне значення.

3. Стартап-екосистеми та співпраця зі стартапами - звернення та співпраця з інноваційними компаніями для швидкого впровадження нових ідей та технологій у виробництво.

5. Зосередженість на сталому розвитку та екології - актуальність наявності аспектів сталого розвитку в своїй інноваційній стратегії, спрямовані на виробництво екологічно чистих продуктів, використання відновлювальних джерел енергії та зменшення відходів.

6. Глобальна конкуренція за таланти - залучення талановитих кадрів, створюючи глобальні команди для реалізації інновацій.

7. Фокус на користувача - зосередження на розробці продукції та послуг, які відповідають реальним потребам та очікуванням клієнтів.

8. Безпека та захист даних - активне впровадження нових технологій для забезпечення безпеки своїх інновацій та захисту конфіденційної інформації.

Інновації стають необхідним елементом стратегічного розвитку підприємств, спрямованим на забезпечення конкурентоспроможності та протистояння викликам сучасного бізнес-середовища.

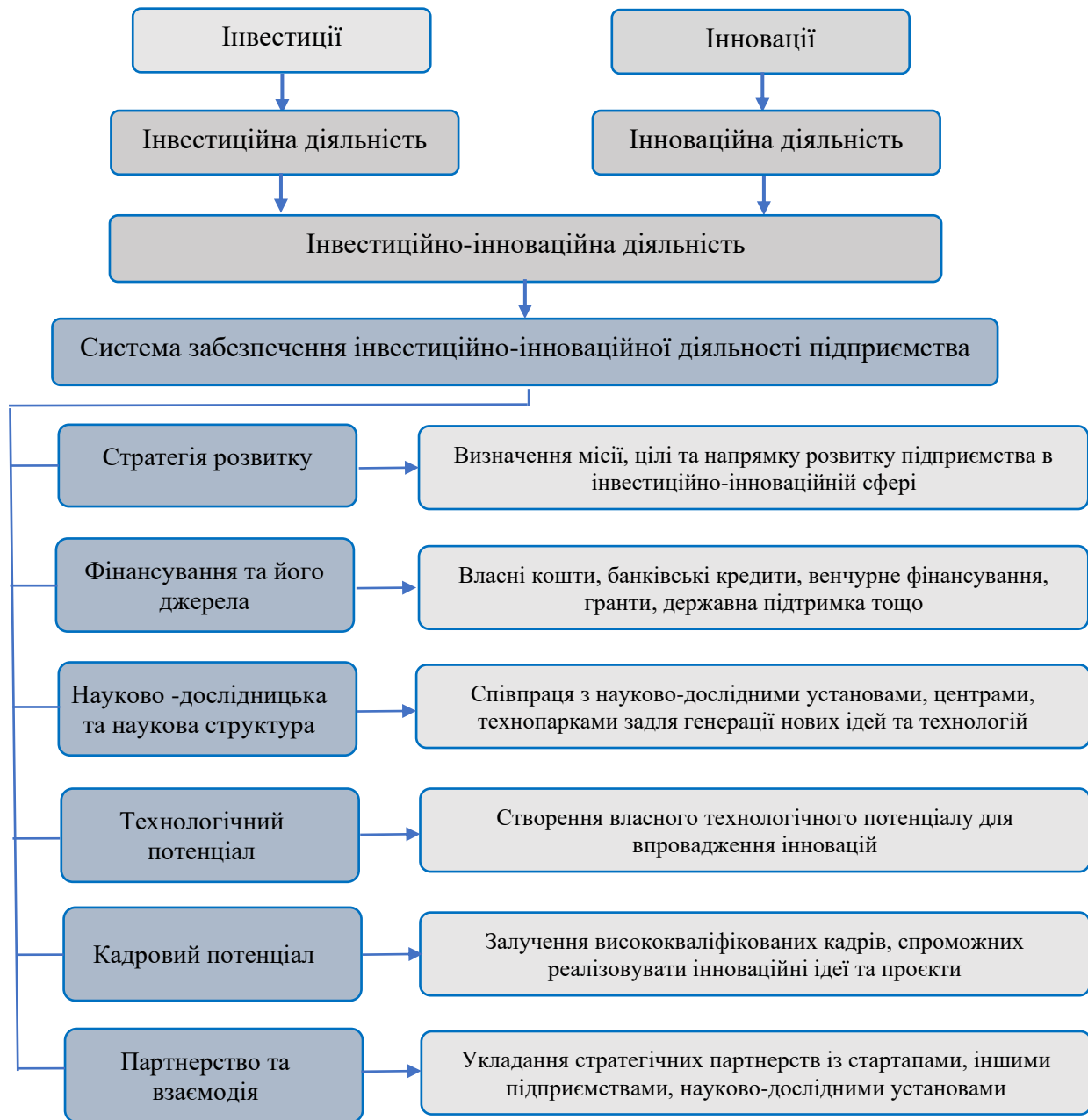
Фінансування інноваційних рішень може здійснювались за рахунок різноманітних джерел, вибір яких залежить від стратегічних та економічних потреб підприємства. Окрім цього на вибір джерела фінансування інноваційних рішень мають вплив тип інновацій (технологічні зміни, або науково-дослідні проекти), рівень ризику, розмір та ресурси підприємства, тривалість проекту, конкуренція.

На теперішній час підприємства в якості джерел фінансування інноваційної діяльності можуть використовувати: власні фінансові ресурси, джерела зовнішнього фінансування (банківські кредити та позики, венчурні капітали), державне фінансування та гранти, кошти інноваційних фондів. Дозволення при виборі джерела фінансування комбінація різних джерел, оптимальність якої забезпечить стійкий та ефективний розвиток інноваційної діяльності на підприємствах.

Таким чином, вибір способів фінансування інвестиційно-інноваційної діяльності слід здійснювати з урахуванням притаманних інвестиціям та інноваціям класифікаційних ознак, а саме: типу, сфер впливу, глибини і масштабності впровадження в економіці країни, ступеня новизни, джерела ідеї, виду новинки та способу заміщення існуючих аналогів [8]

Система забезпечення інвестиційно-інноваційної діяльності підприємства включає в собі різні елементи та стратегії, спрямовані на привертання та використання фінансових ресурсів для реалізації інноваційних ініціатив (рис.7).

Підвищена активність суб'єктів господарювання в сфері інвестиційно-інноваційної діяльності можлива при чіткому розумінні місії, цілі та напрямку розвитку, забезпеченості фінансування проектів ресурсами, як власними так і позиковими, тісний зв'язок з науково-дослідними установами та обізнаність в інноваційних науково-дослідних розробках, можливість створення власного наукового потенціалу, формування висококваліфікованих фахівців, в сфері впровадження інноваційних ідей та проектів, укладання взаємовигідних договорів з стратегічними партнерами.

*Рис. 7. Система забезпечення інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств регіону
Джерело: розроблено автором*

Висновки. Загальна тенденція розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств стає стратегічно важливою для конкурентоспроможності та сталого розвитку країни в цілому і окремих її регіонів. Висока швидкість змін у технологіях, зростання конкуренції та зміни в уявленнях споживачів вимагають від підприємств швидкої адаптації до нових умов інноваційного ринку. Важливою є не тільки реалізація конкретних інноваційних проектів, але і здатність підприємства до постійного вдосконалення та швидкого реагування на зміни в інноваційному середовищі. Узагальнюючи, зазначимо, що успішна інвестиційно-інноваційна діяльність підприємств на регіональному рівні можлива на підприємствах, які вкладають ресурси у розвиток нових технологій, наукових досліджень та інших інновацій; при наявності тісної взаємодії з науковими установами, університетами, та іншими стейкхолдерами, які виступають ключовим фактором у створенні інноваційного середовища; при здійсненні ретельного аналізу результативності реалізації перспективних інноваційних проектів та усвідомленні потреби в необхідних ресурсах та джерелах фінансування, зокрема,

окрім власних ресурсів, за рахунок державних програм, грантів та інших джерел підтримки інвестиційно-інноваційної діяльності.

Список використаних джерел

1. Boltianska L., Hrytsaienko M., Hrytsaienko H. and Andrieieva L. The Role of Social Capital in Development of Agricultural Entrepreneurship. *Modern Development Paths of Agricultural Production*. 2019. P. 427-440.
2. Tetiana Kulinich, Nataliia Shchur, Maryna Shashyna, Tetiana Yasinska and Vita Tebenko. Peculiarities and Prospects of Investment Activities in the Conditions of the Global World Crisis. *Economic Affairs*. 2023. Vol. 68(01). P. 51-60. <https://doi.org/10.46852/0424-2513.1s.2023.7>.
3. Атамась Г., Петренко О. Інвестиційна діяльність підприємств у короно-кризових умовах. *Галицький економічний вісник*. 2022. № 2 (75). URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/index.php?art=1058> (дата звернення 13.11.2023)
4. Болтянська Л. О., Лисак О. І. Вибір ідеї та фінансування стартапів. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. 2021. №1.(43) С.5-12 URL: <http://elar.tsatu.edu.ua>
5. Болтянська Л. О., Лисак О. І. Розвиток підприємницького середовища Запорізького регіону. *Modern science: problems and innovations*. Abstracts of the 7th International scientific and practical conference. SSPG Publish. Stockholm, Sweden. 2020. P. 387-392.
6. Завадських Г. М., Болтянська Л. О. Тенденції і проблеми розвитку малого підприємництва в Україні. *International Scientific Conference Economy Digitalization: Processes, Strategies, Technologies: Conference Proceedings, January 24th, 2020*. Kielce. Poland: Baltija Publishing. P. 44-47.
7. Гріщенко І. В., Балахонова О. В. Система забезпечення інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств. *Шляхи активізації інноваційної діяльності в освіті, науці, економіці*. 2016. Т. 1. С. 145-147.
8. Інвестиційна діяльність в Україні. URL: <https://www.me.gov.ua> (дата звернення 20.11.2023).
9. Закон України «Про інвестиційну діяльність». URL: https://urst.com.ua/act/pro_investytsiinu_diiialnist (дата звернення 13.11.2023р.)
10. Кривов'язюк І. В. Інвестиційна діяльність підприємства: сутність, методика аналізу та шляхи підвищення її ефективності. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки*. URL: <https://ej.journal.kspu.edu/index.php/ej/article/view/377/374> (дата звернення 06.11.2023).
11. Лисак О. І., Тебенко В. М. Вдосконалення управління проектами інноваційного розвитку підприємств торгівлі. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. 2020. № 1 (41). С. 108-114.
12. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 13.11.2023).
13. Статистичний збірник «Регіони України», 2021. Частина 2. Державна служба статистики України. 2022. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 13.11.2023).
14. Тебенко В. М., Завадських Г. М., Лисак О. І. Пріоритетні напрями інноваційного розвитку. *Науковий вісник Таврійського державного агротехнологічного університету*. 2022. Вип. 12, т. 3. С. 34-46.

References

1. Boltianska L., Hrytsaienko M., Hrytsaienko H. and Andrieieva L. (2019). The Role of Social Capital in Development of Agricultural Entrepreneurship. *Modern Development Paths of Agricultural Production*, 427-440.
2. Tetiana Kulinich, Nataliia Shchur, Maryna Shashyna, Tetiana Yasinska and Vita Tebenko. (2023). Peculiarities and Prospects of Investment Activities in the Conditions of the Global World Crisis. *Economic Affairs*, 68(01), 51-60. <https://doi.org/10.46852/0424-2513.1s.2023.7>.

3. Atamas', G., Petrenko, O. (2022). Investment activity of enterprises in corona-crisis situations. *Galician herald*, 2 (75). URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/index.php?art=1058> [in Ukrainian].
4. Boltianska, L. O., Lysak O. I. (2021). Idea selection and startup. *Collection of scientific works of Tavriyya Agricultural University (economic sciences)*, 1(43), 5-12 [in Ukrainian].
5. Boltianska, L. O., Lysak, O. I. (2020). Development of the entrepreneurial environment of the Zaporizhia region. *Modern science: problems and innovations*. Abstracts of the 7th International scientific and practical conference. SSPG Publish. Stockholm, Sweden, 387-392.
6. Zavadskih, H. M., Boltianska, L. O. (2020). Trends and problems of small business development in Ukraine. *International Scientific Conference Economy Digitalization: Processes, Strategies, Technologies: Conference Proceedings*, January 24th. 2020. Kielce, Poland: Baltija Publishing, 44-47.
7. Grishchenko, I. V., Balakhonova, O. V. (2016). Systems for ensuring the investment and innovation activities of the enterprise. *Ways to activation innovative activities in education, science, economy*, 1, 145-147 [in Ukrainian].
8. Investment activity in Ukraine. URL: <https://www.me.gov.ua> [in Ukrainian].
9. Low of Ukraine on investment activity. URL: https://urst.com.ua/act/pro_investytsiinu_diialnist [in Ukrainian].
10. Kryvovyazyuk, I. V. Investment activity of the enterprise: the essence, the method of analysis and ways of increasing its efficiency. *Scientific bulletin of Kherson National University. Economic sciences series*. URL: <https://ejournal.kspu.edu/index.php/ej/article/view/377/374> [in Ukrainian].
11. Lisak, O. I., Tebenko, V. M. (2020). Vdoskonalennya upravlinnya proektami innovacijnogo rozvitku pidpriemstv torgivli. *Zbirnik naukovih prac Tavrijskogo derzhavnogo agrotehnologichnogo universitetu (ekonomichni nauki)*, 1(41), 108-115 [in Ukrainian].
12. <https://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].
13. Regions of Ukraine: statistics collection. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
14. Tebenko, V. M., Zavadskih, H. M., Lysak O. I. (2022). Priority areas of development. *Scientific bulletin of TDATU*, 12(3), 34-46 [in Ukrainian].

Boltianska L.O., PhD, Associate Professor

Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University

larysa.boltianska@tsatu.edu.ua

ORCID: 0000-0002-6314-4429

Tebenko V.M., PhD, Associate Professor

Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University

vita.tebenko@tsatu.edu.ua

ORCID: 0000-0002-0459-2555

ASSESSMENT OF INVESTMENT AND INNOVATION ACTIVITIES OF ENTERPRISES IN THE SOUTHERN REGION OF UKRAINE

Abstract. *Task statement. The market requires enterprises to ensure the appropriate level of competitiveness, at the same time, achieving the effect and effectiveness of enterprises is ensured by the production of competitive products and the provision of high-quality services. This cannot be obtained without the use of the latest modern technologies, "know-how", achievements of scientific and technical progress, which require investments from enterprises. Investment and innovation activity is the most important for the further development of the enterprise, since the systematization of its main components is necessary when forming its development strategy. A stable political situation regarding the development of the investment climate, transparency and ease of doing business, as well as the efficiency of administrative processes, acceptable tax rates and rules, developed infrastructure that makes business*

operations more efficient and convenient - these are the main factors affecting the growth of investment activity. Successful investment and innovation activity of enterprises at the regional level is possible at enterprises that invest resources in the development of new technologies, scientific research and other innovations; in the presence of close interaction with scientific institutions, universities, and other stakeholders, which are a key factor in creating an innovative environment; when conducting a thorough analysis of the effectiveness of the implementation of promising innovative projects and realizing the need for the necessary resources and sources of financing, in particular, in addition to own resources, at the expense of state programs, grants and other sources of support for investment and innovation activities

Key words: *investment and innovation potential, investment activity, innovation activity, capital investment, level of investment investment per capita, investment activity*